

КРОК У НОВАЕ СТАГОДЗЕ

Напярэдадні новага года сабралі ключавыя падзеі бягучага 2022-га

Стар. 2–3

«ЛЕКАРЫ» НАВАКОЛЬНАГА АСЯРОДЗЯ

Як ва ўніверсітэце развіваюцца «зялёная хімія», дапамога жывёлам і іншыя экаініцыятывы

Стар. 4–5

ЧАМУ НЕ ТРЭБА БАЯШЧА РОБАТАЎ

Распавядае загадчык лабараторыі робататэхнічных сістэм Рыгор Пракаповіч

Стар. 6

НАЙЛЕПШАЯ КАМАНДА БРСМ БДУ

У «Брыганціне» святкавалі юбілей саюза: выбіралі найлепшых і чакаваліся тортам

Стар. 7

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

www.gazeta.bsu.by

УНІВЕРСІТЭТ

Пераможца V і XV Нацыянальных конкурсаў друкаваных СМІ «Залатая літара» ў намінацыях «Найлепшая шматтыражная газета», «Найлепшыя матэрыялы навуковай, навукова-папулярнай тэматыкі»

20 снежня 2022 года, № 13 (2264)

ПРЫЗНАЧЭННІ
Прарэктарам па эканоміцы і матэрыяльна-тэхнічным развіцці прызначаны Дзмітрый Рыгоравіч ШАЛУХА

Прадстаўленне калектыву БДУ адбылося 15 снежня. Першы прарэктар Дзмітрый Курловіч расказаў пра якасці новага прарэктара, адзначыў яго стратэгічнае і тактычнае мысленне. У сваю чаргу Дзмітрый Шалуха выказаў спадзяванне на сумеснае развіццё ўніверсітэта і падтрымку калектыву ў дасягненні пастаўленых задач.

Даведка:

Шалуха Дзмітрый Рыгоравіч нарадзіўся ў Куйбышаве (РСФСР) у 1969 годзе. У 1990 годзе скончыў Сумскае вышэйшае артылерыйскае двойчы Чырванасцяжнае вучылішча імя М. В. Фрунзэ. З 2002 па 2004 год вучыўся на камандна-штабным факультэце Ваеннай акадэміі Беларусі, які скончыў з адзнакай. З 2007 па 2009 год навучаўся на асноўным факультэце Ваеннай акадэміі Генеральнага штаба Узброеных Сіл Расійскай Федэрацыі. З 1986 па 2012 год праходзіў службу ва Узброеных Сілах. З 2012 па 2019 год працаваў у Міністэрстве адукацыі Беларусі на пасадзе намесніка начальніка ўпраўлення развіцця матэрыяльна-тэхнічнай базы сістэмы адукацыі, з 2019 па 2022 год – у навукова-метадычнай установе «Нацыянальны інстытут адукацыі» Міністэрства адукацыі Беларусі на пасадзе намесніка дырэктара Інстытута – начальніка ўпраўлення па рэалізацыі інвестыцыйных праектаў.

Узнагароджаны медалём «За бездакорную службу» 3 ступені і граматай Міністэрства адукацыі Беларусі.

Дэканам факультэта географіі і геаінфарматыкі прызначана Алена Генадзьеўна КАЛЬМАКОВА

У гісторыі факультэта Алена Кальмакова стала першай жанчынай, якая ўзначаліла падраздзяленне. Рэктар БДУ Андрэй Кароль падкрэсліў, што новы дэкан дасканалы ведае факультэт: пасля вучобы на факультэце з 2006 года яна прайшла шлях ад старшага выкладчыка да намесніка дэкана па вучэбнай рабоце. Рэктар пажадаў Алене Генадзьеўне поспехаў і захавання імпульсу ў рэалізацыі стратэгіі па развіцці факультэта і БДУ.

Даведка:

Кальмакова Алена Генадзьеўна нарадзілася ў 1979 годзе ў г. Вілейка. Кандыдат географічных навук, дацэнт. У 2001 годзе скончыла з адзнакай географічны факультэт БДУ. У 2006 – абараніла кандыдацкую дысертацыю на тэму «Антрапагенныя змены сцёку раствараных рэчываў рэк басейна Нёмана (у межах Беларусі)». У 2014 годзе прысвоена навуковае званне дацэнт па спецыяльнасці «геаграфія». У 2005–2006 гадах працавала выкладчыкам на кафедры фізічнай географіі факультэта прыродазнаўства Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя М. Танка. З 2006 года працуе ў БДУ. З'яўляецца вядучым спецыялістам у галіне фізічнай географіі свету і мэтадыкі выкладання географіі.

Галіна навуковых інтарэсаў уключае географічную адукацыю, фізічную географію, методыку выкладання географіі, гідрахімію, біягеаграфію.

Аўтар больш як 250 навуковых і навучальна-метадычных прац, у тым ліку чатырох навуковых манаграфій, каля 70 навучальных і навучальна-метадычных дапаможнікаў.

З Новым годам і Калядамі!

Паважаныя сябры, калегі, студэнты!

Вось і завяршае свой бег чарговы год. Па адчуваннях ён прайшоў хутчэй, чым напярэднія гады — суб'ектыўны час, напоўнены яшчэ большай колькасцю падзей, мае здольнасць цячы імклівей.

БДУ з году ў год даказвае, што ён першы і найлепшы ўніверсітэт у краіне і не толькі. Наш універсітэт мае яркія перамогі і дасягненні, а таксама тое, да чаго трэба будзе рухацца ў наступным годзе. Мы адкрываем новыя перспектывы спецыяльнасці і ствараем умовы для найлепшай адукацыі ў краіне. Неацэнны ўклад нашых навукоўцаў у распрацоўку імпартазамішчальных лекаў, біядадаткаў, спадарожнікавых сістэм. Сёння наводзе падручніка «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці», падрыхтаванага з удзелам нашых гісторыкаў, займаюцца ўсе першакурснікі Беларусі.

Штосьці, вядома, і не атрымалася. Аднак хацелася б адзначыць, мы ўсе датычныя да таго, што самі ствараем, абмяркоўваем, а затым увасабляем у жыццё. Нягледзячы на сусветны хаос, які ўсё ўзмацняецца, і сутыкненне цывілізацый, універсітэт даказвае, што можна рэалізоўваць свае планы і мэты, калі кожны з нас робіць сваю справу не проста добра, а ўвасабляе сваю жыццёвую місію на практыцы. Я робіць гэта ў адпаведнасці з місіяй універсітэта. Перафразую вядомыя словы: «Калі здзяйсняецца шлях чалавека, шлях універсітэта здзяйсняецца сам сабой».

Поспехі і дасягненні БДУ неаддзельныя ад калектыву — студэнтаў, выкладчыкаў, навукоўцаў, супрацоўнікаў. Мы перажылі няпросты год. Уззячы кожнаму з вас, што прайшло яго разам і напоўнілі гэты час зместам і значэннем.

Я жадаю кожнаму захаваць сваё здароўе, здольнасць чуць адзін аднаго, накіраванасць на выкананне сваіх планаў у агульную скарбонку дасягненняў БДУ, цяпла і міру ў сям'і.

Са святам!

З павагай, рэктар БДУ Андрэй Кароль

— СТУДГАРАДОК —

**АБМЕРКАВАННЕ ПЫТАННЯЎ
ВЫХАВАЎЧАЙ ПРАЦЫ**

Для педагогічных супрацоўнікаў былі арганізаваны тры сустрэчы ў рамках семінара «Культура і традыцыі. Узаемадзеянне і перспектыва». На першай і другой сустрэчах удзельнікі падрабязна разгледзелі метадыку працы з замежнымі жыхарамі, а таксама разнастайнасць і эфектыўнасць формаў і метадаў працы пры планаванні выхавальнага працэсу ў інтэрнаце. Адною з тэм абмеркавання была роля педагога і выхавальніка ў лічбавую эпоху, калі студэнты гатовыя ўсяму вучыцца самастойна.

7 снежня на базе інтэрната №4 (вул. Чурлёніса, 7) прайшоў трэці, заключны дзень семінара. Галоўнай яго тэмай было супрацоўніцтва педагогічных калектываў і органаў студэнцкага сумеснага кіравання інтэрнатаў.

Намеснік начальніка студэнцкага гарадка Яўгенія КАШЛЕЙ, адкрываючы семінар, адзначыла, што студэнцкае сумеснае кіраванне – вельмі важная частка ўніверсітэта, што без яго сёння ўніверсітэт не можа існаваць. З прамовай выступіў Яўген КІСЛЫ, начальнік аддзела метадычнай і сацыяльна-педагогічнай працы Студэнцкага гарадка БДУ.

Намеснік начальніка ўпраўлення па выхавальнай рабоце з моладдзю БДУ Ягор ПАДАЛЯК выступіў з дакладам «Пра сістэму студэнцкага сумеснага кіравання ў БДУ». Ён падрабязна апісаў новую структуру Студэнцкага савета БДУ і кірункі яго дзейнасці, а таксама падкрэсліў важнасць працы кожнага педагогічнага работніка ў рэалізацыі дзяржаўнай моладзевай палітыкі.

У рамках семінара была арганізавана Панарама педагогічнага досведу, дзе метадысты і педагогі прадставілі свае даклады.

Пасля выступленняў спікераў педагогічныя калектывы змаглі абмеркаваць атрыманую інфармацыю, выказаць, якія навінкі яны хацелі б выкарыстаць у сваёй працы.

Цёплыя словы падзякі педагогам выказала начальнік студэнцкага гарадка Ала МЕЛЕХ:

«Паміж радкоў у службовай інструкцыі прапісана галоўнае: Вы – педагог. І гэта пакліканне. Чужой працы ў інтэрнаце не бывае. Але нездарма нашы студэнты кажучь, што інтэрнат – другі дом. Велізарны вам дзякуй за гэту цяжкую штотыднёвую, штогадзінную, штосекундную працу. Вы ствараеце гісторыю студэнцкага гарадка, гісторыю ўсяго ўніверсітэта. Хай яркіх колераў у ёй будзе як мага больш!»

Юлія ГУРАВА

**ВЫНІКІ XXIII КОНКУРСУ
СТУДЭНЦКАЙ ПЕСНІ
«СЯРЭБРАНЫЯ СТРУНЫ»**

Гран-пры заваявалі студэнты хімічнага факультэта БДУ Віталь Дроб і Вікторыя Іванова. Дуэт выступіў з аўтарскай песняй «Кожную хвіліну».

У намінацыі **«Аўтар»**:

дыплом I ступені – студэнты фізічнага факультэта Дар’я Янковіч і Мацвей Прадко;

дыплом II ступені – трэцякурсніца ФФСН Дар’я Курачынская;

дыплом III ступені – чацвёртакурсніца МДЭІ імя А. Д. Сахарова Аляксандра Мярцалава.

У намінацыі **«Выканаўца»**:

дыплом I ступені – студэнты ФПМІ Анастасія Жук, Леў Сняжко, Аляксей Гісіч і Станіслаў Зайцаў;

дыплом II ступені – чацвёртакурсніца МДЭІ імя А. Д. Сахарова Аляксандра Сасіновіч;

дыплом III ступені – першаккурсніца ФМА Дар’я Сіманенка.

У адборачным туры ўдзельнічалі каля 80 студэнтаў, якія пражываюць у інтэрнатах Студгарадка БДУ. На галаканцэрт журы абрала 15 нумароў.

Першы ў другім асабістым стагоддзі

Напярэдадні новага года газета «Універсітэт» успамінае ключавыя падзеі бягучага 2022-га. Часу, калі БДУ зрабіў упэўнены крок у сваё другое стагоддзе.

**«Моцныя» абітурыенты
выбіраюць БДУ**

Прыёмная кампанія–2022 года пацвердзіла, што самыя падрыхтаваныя абітурыенты выбіраюць Белдзяржуніверсітэт: традыцыйна высокія вынікі паказалі прэтэндэнты на бюджэтныя месцы. Так, сёлета 82% юнакоў і дзяўчат, што паступалі, набралі больш за трыста балаў. Значна павысілася доля «залатых» медалістаў і выдатнікаў: сярод першаккурснікаў БДУ вучацца 79 пераможцаў алімпіяд рознага ўзроўню і лаўрэатаў спецыяльных фондаў. У гэтым годзе пры сярэднім конкурсе 1,7 чалавека на месца ўніверсітэт сустрэў каля 5 тысяч першаккурснікаў.

Інавацыі ў адукацыі

Выкладчыкі ўніверсітэта пастаянна ўкараняюць у вучэбны працэс інавацыйныя метады і кейсы, эўрыстычныя, праектныя і творчыя заданні. За бягучы год у БДУ павялічылася колькасць пляцовак для вучэбных дысцыплін, якія забяспечваюцца электроннымі сродкамі навучання. Працэнт забяспечанасці ўзрос на 3,2% ад паказчыкаў мінулага года і склаў 91%.

Дапаўняецца і карэкціруецца змест дысцыплін на адукацыйным партале БДУ: больш за трэцю частку курсаў аб’ядноўваюць курсы высокага ўзроўню распрацаванасці, больш за 60% з якіх утрымліваюць крэатыўны кампанент. 13,5% дысцыплін суправаджаецца ўнікальным відэакантэнтам.

Сёння у актыве выкладчыкаў БДУ знаходзіцца каля 2 тысяч адукацыйных праграм з наватарскімі метадамі выкладання вучэбных дысцыплін. Банк метадычных распрацовак эўрыстычнага тыпу ўключае больш за 15 тысяч творчых заданняў і каля 600 актаў аб укараненні аўтарскіх распрацовак.

На пярэднім флангу навукі

Багатым на дасягненні 2022 год стаў і для навукоўцаў Белдзяржуніверсітэта. Навукова-тэхнічныя распрацоўкі БДУ былі прадстаўлены і атрымалі прызнанне на міжнародных конкурсах і выставах.

Сёлета БДУ прадставіў 11 праектаў на Міжнароднай выставе інавацый НІТЭСН’2022. Так, 3 праекты адзначаны дыпламамі I ступені з уручэннем залатых медалёў (сярод іх – ідэі «Сістэма арыентацыі відэаспектральнай апаратуры САВА-2-426», «Шматфункцыянальны комплекс для даследавання працэсаў дазацыі і змяшэння вадкіх высокарэакцыйных манамерных і алігамерных

2022

**WORLD
UNIVERSITY
RANKINGS**

#228

кампанентаў» і «Сістэма анлайн-маніторынгу стану кампанентаў навакольнага асяроддзя г. Оршы і Аршанскага раёна»). Таксама 6 работ атрымалі дыпламы II ступені з уручэннем сярэбраных медалёў і адзін – дыплом. А сумесны праект НДІ фізіка-хімічных праблем, «Унітэхпрама» БДУ і «Белмедпрэпаратаў» «Фармацэўтычная субстанцыя Тэмазаламід і супрацьпупхлінныя прэпараты на яе аснове – Тэмабел і Тэмадэкс» атрымаў гран-пры конкурсу выставы. У склад навукоўцаў, якія займаліся распрацоўкай, увайшлі загадчык лабараторыі хіміі поліцукрыдаў НДІ фізіка-хімічных праблем БДУ Таццяна Юркштовіч, дырэктар унітарнага прадпрыемства «Унітэхпрам» БДУ Павел Бычкоўскі і намеснік генеральнага дырэктара па інавацыйным развіцці РУП «Белмедпрэпараты» Сяргей Марчанка.

Двое навукоўцаў БДУ – старшы навуковы супрацоўнік лабараторыі аптыка-фізічных вымярэнняў НДУ «Інстытут прыкладных фізічных праблем імя А. Н. Сеўчанкі», кандыдат фізіка-матэматычных навук Ілья Бручкоўскі і загадчык кафедры перыядычнага друку і вэб-журналістыкі факультэта журналістыкі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт Святлана Харытонава (факультэт журналістыкі) – атрымалі гранты прэзідэнта на 2022 год у галіне навукі.

Супрацоўнік Нацыянальнага навукова-даследчага цэнтра маніторынгу аэонасферы БДУ Аляксей Барысавец увайшоў у склад XV Беларускай антарктычнай экспедыцыі. Навуковец будзе займацца маніторынгам параметраў атмасферы, аэонасферы і ультрафіялетавай радыяцыі на станцыі «Гара Вячэрняя».

За 11 месяцаў бягучага года ва ўніверсітэце абаранілі 34 кандыдацкія і 7 доктарскіх дысертацый. Доктарамі навук сёлета сталі Марына Леанідаўна Зелянкевіч, Уладзімір Ільч Малюгін, Марыя Валянцінаўна Мясчанова, Дзмітрый Уладзіміравіч Ушакоў, Таццяна Уладзіміраўна Саладоўнікава, Людміла Пятроўна Саянкова-Мяльніцкая і Святлана Вячаславаўна Харытонава.

8 маладых навукоўцаў і 9 аспірантаў БДУ сталі ўладальнікамі стыпендыі прэзідэнта. Лаўрэатамі Рэспубліканскага конкурсу навуковых работ студэнтаў сталі 6 прадстаўнікоў універсітэта.

«Часопіс Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Фізіка», «Часопіс Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Геаграфія. Геалогія» і Электронны навукова-асветніцкі рэцэнзаваны часопіс БДУ «Сафія» ўключаны ў базу CNKI. Часопіс «Матэматыка. Інфарматыка» ўключаны ў трэці квартал базы даных

Scopus. Нагадаем, што гэта стала магчымым дзякуючы аўтарытэтных аўтараў і высокай міжнароднай ацэнцы іх работ.

Лепшы ўніверсітэт Беларусі на міжнароднай арэне

Сёння ў БДУ вучыцца больш за 4,6 тысячы замежных студэнтаў. У бягучым годзе ўніверсітэт падпісаў дамовы і пагадненні аб супрацоўніцтве з шэрагам УВА па ўсім свеце. Геаграфія акадэмічных сяброў універсітэта ўвабрала ў сябе ВНУ Расіі, Іарданіі, Узбекістана, Пакістана, Кеніі і іншых краін. Эфектыўнасць міжнароднай дзейнасці ўніверсітэта пацверджана ўзнагародай «Найлепшы экспарцёр у галіне адукацыі».

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт трывала замацаваўся на высокіх пазіцыях у сусветных рэйтынгах, уваходзячы ў склад 1% найлепшых ВНУ свету. Сёлета ўніверсітэт палепшыў паказчыкі ў рэйтынгі QS, узяўшыся на 288 месца. Адзначым, што гэты вынік – найлепшы як для БДУ, так для ўста-

ноў вышэйшай адукацыі Беларусі ў цэлым. Да прыкладу, акрамя Белдзяржуніверсітэта, рэйтынг ранжыраваў яшчэ дзве беларускія УВА: БНТУ замацаваўся ў групе 751–800, а БДУП размясціўся ў межах 1001–1200.

Акрамя таго, універсітэт падняўся на 100 пунктаў у прадметным рэйтынгі «Фізіка і астраномія», увайшоўшы ў групу 351–400. Таксама ўпершыню БДУ быў уключаны ў прадметны рэйтынг QS па прыродазнаўчых навуках і заняў там 384 месца.

На міжнародным узроўні вылучыліся і падраздзяленні Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Так, МДЭІ імя А. Д. Сахарава БДУ палепшыў пазіцыі ў экалагічным рэйтынгі UI Green Metric 2022. Інстытут падняўся на 103 пазіцыі, стаў першым сярод беларускіх ВНУ (падраздзяленне замацавалася на 679 месцы з 1050 устаноў адукацыі з 85 краін). Адзначым, што ў мінулым годзе інстытут знаходзіўся на 782 пазіцыі, а ў 2020 – на 796 радку.

У бягучым годзе НДІ фізіка-хімічных пра-

блем БДУ ўзнагароджаны залатым медалём Еўразійскай патэнтнай арганізацыі. Яго прысудзілі ўстанове за ўклад у развіццё вынаходніцкай і патэнтнай справы.

Адметным бягучы год стаў і для Электроннай бібліятэкі Белдзяржуніверсітэта: падраздзяленне прызнана найлепшым сярод універсітэцкіх лічбавых сховішчаў Еўропы. Сярод іншых беларускіх электронных архіваў месцы размеркаваліся наступным чынам: у БНТУ – 33, у БДЭУ – 104, БДМУ на 195 пазіцыі, БДТУ і БДАТУ размясціліся на 221 і 433 месцы адпаведна.

БДУ і Год гістарычнай памяці

У 2022 годзе ва ўніверсітэце праходзілі тэматычныя мерапрыемствы па сацыяльна значных пытаннях жыцця беларускага грамадства. Найбольш буйныя сярод іх – серыя круглых сталоў да Рэспубліканскага рэферэндуму, цыкл актыўнасцяў да Тыдня роднай мовы. У цэлым у БДУ было рэалізавана больш за 50 сацыяльна значных праектаў, акцый, дыялогавых пляцовак, семінараў і канферэнцый. За Год гістарычнай памяці ў БДУ рэалізаваны шэраг знакавых тэматычных праектаў: «Дыялог культур і рэлігій», «Памяць і слава», «Памяць жыве ў пакаленнях», «Масюкоўшчына. Шталаг-352» і інш. Акрамя таго, па ўнікальным падручніку «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці», падрыхтаваным пры ўдзеле гісторыкаў універсітэта ў бягучым годзе, займаюцца ўсе першакурснікі айчыных ВНУ.

Сёлета ўзнагародамі ад розных міністэрстваў і ведамстваў былі адзначаны 42 прадстаўнікі Белдзяржуніверсітэта.

Даходы і рэканструкцыя

Агульная сума экспарту паслуг па комплексе БДУ за 11 месяцаў гэтага года складае 13,9 мільёна долараў. Экспарт адукацыйных паслуг – 12,7 мільёна долараў, што на 8% перавышае планавыя лічбы. Дзякуючы гэтаму, за акрэслены прамежак на 12,7% вырас сярэдні паказчык зароботнай платы супрацоўнікаў універсітэта і ў 4,2 раза павялічана фінансаванне бягучага рамонтна-будаўніцтва.

У адыходзячым годзе працягнулася будаўніцтва і пераўтварэнне вучэбных карпусоў і інфраструктуры БДУ. Буйной падзеяй для ўніверсітэта стала адкрыццё новага вучэбнага корпуса па вуліцы Даўгабродскай, дзе арганізаваны цэнтр міжнароднай адукацыі. Акрамя таго, завяршаецца рэканструкцыя другой чаргі галоўнага корпуса, абноўлены ўніверсітэцкі дворык, дзе цяпер функцыянуе амфітэатр. У будучыні ён можа выкарыстоўвацца для правядзення майстар-класаў, публічных акцый і выступленняў. У дадатак да ўсяго, выкананы работы па добраўпарадкаванні тэрыторыі Спарт-комплексу «Універсітэцкі» і спартыўнай базы на вуліцы Адоеўскага.

Культурнае і спартыўнае жыццё ўніверсітэта

Самымі маштабнымі мерапрыемствамі студэнцкага жыцця БДУ сталі фестываль першакурснікаў «УФМ. Ты на хвалі», «Віват, студэнт», «Капуснік БДУ», 16-ы Міжнародны форум маладзёжных і студэнцкіх хароў «Парац-кветка БДУ», Міжнародны студэнцкі форум «M.I.P.», міжуніверсітэцкі пазнавальны форум, BSU Dance Festival і ішыя. Шэраг урачыстасцяў быў прысвечаны 77-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Заслужаны аматарскі калектыў Беларусі народны ансамбль танца «Крыжачок» БДУ таксама запамніць адыходзячы год: сёлета гурт атрымаў прэмію прэзідэнта «За духоўнае адраджэнне».

2022 год – адметная старонка і ў спартыўным жыцці ўніверсітэта. Сёлета БДУ ўпершыню стаў пераможцам Рэспубліканскай універсіяды. Зборныя і студэнты ВНУ станавіліся прызёрамі прышынстваў у розных напрамках. Сярод «ўзнагароданосных» відаў спорту – міні-футбол, таэквандо, настольны тэніс, каратэ, армрэслінг, гімнастыка, кулявая стрэльба, веласіпедны спорт, танцавальная аэробіка і інш.

Трыумфальным стаў і футбольны шлях БДУ: клуб «Энергетык-БДУ» ўпершыню стаў «сярэбраным» пераможцам чэмпіянату Беларусі па футболе.

НАШЫ ЮБІЛЯРЫ

- 01 студзеня** Прыгодзіч Мікалай Рыгоравіч, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства
- 02 студзеня** Фірага Уладзімір Аляксандравіч, дацэнт кафедры квантавай радыёфізікі і оптаэлектронікі
- 06 студзеня** Зелянко Сяргей Віктаравіч, дацэнт кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання
- 06 студзеня** Рачкоўская Наталія Амінаўна, дацэнт кафедры мастацтваў і асяроддэвага дызайну
- 08 студзеня** Мулярыч Сцяпан Рыгоравіч, прафесар кафедры інфарматыкі і камп'ютарных сістэм
- 10 студзеня** Прохараў Андрэй Аркадзевіч, загадчык кафедры гісторыі старажытнага свету і сярэдняй вякоў
- 21 студзеня** Саколік Галіна Андрэеўна, загадчыца НДЛ, хімічны факультэт
- 22 студзеня** Махоўская Ірына Станіславаўна, дацэнт кафедры этналогіі, музеалогіі і гісторыі мастацтваў
- 26 студзеня** Цікоцкі Аляксандр Міхайлавіч, дацэнт кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання
- 26 студзеня** Шарапа Аляксандр Віктаравіч, прафесар кафедры міжнародных адносін
- 30 студзеня** Гарбацэвіч Аляксандр Канстанцінавіч, прафесар кафедры тэарэтычнай фізікі і астрафізікі

АБ'ЯВЫ

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
ЎНІВЕРСІТЭТ
АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС
НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД ПРАФЕСАРСКА-
ВЫКЛАДЧЫЦКАГА СКЛАДУ**

З поўнай інфармацыяй пра конкурс можна азнаёміцца па спасылцы:

**ІНСТЫТУТ ЯДЗЕРНЫХ ПРАБЛЕМ БДУ
АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ
ПАСАДЫ:**

СТАРШАГА НАВУКОВАГА СУПРАЦОЎНІКА лабараторыі наналеэктрамагнетызму.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220006, г. Мінск, вул. Багдзевіцкай, 11, аддзел кадраў, каб. 315, тэл. 352-42-31.

**ГРАМАДСКАЕ АБ'ЯДНАННЕ
«САЮЗ ЖАНЧЫН БДУ»**
інфармуе пра правядзенне 21.12.2022 у 15.00 канферэнцыі.
Адрас: вул. Ленінградская, 16 (факультэт географіі і геаінфарматыкі), аўд. 213.

Таццяна ЗАЙКОЎСКАЯ,
Ірына ІВАШКА

«Лекары» навакольнага а Якія экалагічныя ініцыятывы развіваюць

Ініцыятыва «Зялёны ўніверсітэт»

«Зялёны ўніверсітэт» – праект студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, накіраваны на клопат пра навакольнае асяроддзе і дабрачыннасць. У свой дэбютны год ён стаў лаўрэатам першай ступені конкурсу «Найлепшы моладзевы праект БДУ – 2018».

«Каманда праекта займаецца экаасветаў. Мы часта праводзім мерапрыемствы ў інтэрнатах і на факультэтах нашага ўніверсітэта, праз гульні і акцыі прывабліваем людзей да дабрачыннасці і дапамогі навакольнаму асяроддзю. Адна са сфер нашай дзейнасці – дапамога валахашчым жывёлам. Іх колькасць узрасце з кожным днём, і гэта сур'ёзная экалагічная праблема. Таму мы прапануем супрацоўніцтва розным арганізацыям, якія займаюцца такімі жывёламі», – растлумачыла студэнтка трэцяга курса філалагічнага факультэта Аляксандра ГАРБУНОВА, кіраўніца праекта.

У «штабе» «Зялёнага ўніверсітэта» два кіраўнікі, а ўсяго ў камандзе праекта 31 чалавек. Напарнік Аляксандры – drugaкурснік механіка-матэматычнага факультэта Канстанцін МУЛІЦА – займаецца ідэйным складнікам праекта.

«Цяпер мерапрыемствы ідуць адно за адным. І мы імкнёмся праводзіць іх цікава і карысна. Таму пачалі часцей сустракацца з камандай у вольны ад вучобы час за гарбатай, абменьваючыся ідэямі. Прызнаюся, што вельмі ганаруся нашымі хлопцамі і дзяўчатамі.

Я люблю дабрачыннасць. Гэта частка майго жыцця. Я часта пералічваю грошы на рахункі дапамогі дзецям і людзям у цяжкіх сітуацыях, хаджу на дабрачынныя мерапрыемствы ад розных арганізацый і праектаў. Таксама я з'яўляюся кіраўніцай «Каляднага дабрачыннага балю». Штогод творчы саюз філалагічнага факультэта БДУ на працягу месяца збірае грошы на рахункі дапамогі дзецям і падводзіць вынікі збораў падчас маляўнічага канцэрта з удзелам актывістаў БДУ і зорак эстрады», – распавяла Аляксандра.

У канцы верасня «Зялёны ўніверсітэт» разам з камандай Harry Pet здзяў дабрачынную акцыю дапамогі бяздомным

жывёлам. Любы ахвотнік мог падарыць ежу, напайныя, цацкі і адзенне. Збор сродкаў праходзіў на факультэце філасофіі і сацыяльных навук, факультэце журналістыкі, біялагічным і хімічным факультэтах, а таксама ў інтэрнатах №2, №4 і №7.

«Сёлета нам удалося правесці дзве зоаакцыі: першая была ўвесну, другая – увосень. Нам часта прапануюць весці сумесную дзейнасць іншыя праекты, школы, арганізацыі, і мы імкнёмся быць максімальна адкрытымі для супрацоўніцтва. Пасляхова атрымалася папрацаваць з Harry Pet. Яны прапанавалі ідэю, мы абмеркавалі разнастайныя варыянты супрацоўніцтва і спыніліся на правядзенні акцыі па зборы сродкаў у адмысловыя скрыначкі. Валанцёры арганізацый такога плана, як Harry Pet і «Зоашанс» шукаюць для жывёл дом на ператрымку, лечачы і кормячы іх. Таму дапамога «Зялёнага ўніверсітэта» БДУ для іх вельмі важная. Па выніках акцыі можна сказаць, што вялікай колькасці людзей у нашым ўніверсітэце не абякавая дадзена праблема», – падкрэсліла Аляксандра Гарбунова.

Зыходзячы з назіранняў кіраўніцы праекта, акцыі адклікаліся ў сэрцы ў шмат каго. Не толькі ў студэнтаў БДУ, але і выкладчыкаў, навучэнцаў іншых універсітэтаў і школьнікаў. Напрыклад, увосень на біялагічным факультэце БДУ студэнты сабралі некалькі пакетаў розных матэрыялаў для жывёл. А вахцёры інтэрната №4 сабралі сродкі і купілі вельмі шмат корму і лекаў. У суме ў арганізацыю Harry Pet валанцёры «Зялёнага ўніверсітэта» завезлі шаснаццаць вялікіх пакетаў! Удзельнікі каманды праекта ўлічылі памылкі вясновай акцыі, таму ўвосень аб'ём сабраных сродкаў значна павялічыўся.

«Вялікую дапамогу нашаму праекту аказвае БДУ. У 2021 годзе мы зноў атрымалі грант – мы былі сярод найлепшых у конкурсе моладзевых праектаў года. Сёлета ў снежні пройдзе выніковая сесія, дзе нам трэба будзе адказаць на пытанні: «Ці рэалізаваўся грант? На што ён быў выдаткаваны? Якія мерапрыемствы праводзілі? Якая была іх мэта і місія?» Не магу не адзначыць і дапамогу нашага куратара, супрацоўніка ўпраўлення выхаваўчай работы з моладдзю БДУ Антона Купчына, які ў любы час адказвае на пытанні і дапамагае вырашаць некаторыя праблемы», – падзялілася Аляксандра Гарбунова.

Каманда «Зялёнага ўніверсітэта» запланала нямаля займаць акцый і мера-

прыемстваў. Пра некаторыя нам распавяла ўдзельніца каманды праекта Аліна СКРЫГАН:

– Мы запусцілі серыю кінапраглядаў. 6 снежня мы глядзелі фільм «Больш, чым мед» і абмяркоўвалі яго праблематыку падчас кавы-брэйку. Першы кінапрагляд гэтага года быў на тэму ўсвядомленага спажывання. Мы глядзелі фільм «Мінімалізм. Дакументальны фільм пра важныя рэчы». Запрасілі экаблогера, каб яна правяла рэфлексію пасля прагляду. Наступны кінасеанс быў на тэму ўнёску пчол у жыццё чалавецтва. І, вядома, рэфлексія і абмеркаванне ва ўтульнай атмасферы з гарбатай і печывам пасля. Кінапрагляды праходзяць на факультэце міжнародных адносін БДУ.

Якраз цяпер праходзіць абмен падарункамі «Таёмы экі-Санта». Гэта выдатная магчымасць атрымаць жаданы падарунак на Новы год. Для ўдзелу ў акцыі трэба было паставіць «плюс» у каментарыях пад пастом-анонсам у нашых сацыяльных сетках да 10 снежня. Усім удзельнікам асабіста мы рассылалі анкету, у ёй яны адзначалі свае інтарэсы і пажаданні да падарунка. Часта на святы мы атрымліваем і самі дорым непатрэбныя рэчы. Гэта праблема неўсвядомленага спажывання. Каманда «Зялёнага ўніверсітэта» прапануе абдумаць, што сапраўды вы жадаеце атрымаць, каб падарунак быў не толькі прыемным, але і карысным. Самі правілы акцыі простыя: вы дорыце падарунак чалавеку, з якім, магчыма, незнаёмы, але і самі атрымаеце падарунак ад кагосьці незнаёмага вам. Таксама мы прапануем укладваць да падарункаў лісты з пажаданнямі і віншаваннямі – яны будуць вяртаць вас у навагоднюю святочную атмасферу, калі вы будзеце іх перачытваць.

21 снежня мы праводзім дабрачынны канцэрт. Падобнае мы ўжо арганізавалі мінулай вясной. На канцэрце ўсе ахвотнікі паўдзельнічаюць у бяспрыйгрышнай латарэі. Астатнія падрабязнасці абвешчаны ў нашых сацыяльных сетках».

Начальнік аддзела моладзевых праграм і праектаў УВРМ БДУ Антон КУПЧЫН адзначае, што ва ўніверсітэцкім асяроддзі ўзрастае актуальнасць распаўсюджвання экалагічнай культуры:

«За апошнія 5 гадоў у нашым ўніверсітэце значна павысілася ўвага да пытанняў выхавання экалагічнай культуры як сярод студэнтаў, так і сярод супрацоўнікаў. Можна сказаць, гэта агульнасусветная тэндэнцыя,

Праект «Зялёны ўніверсітэт» рэалізуецца з 2017 года. Штогод праектнай камандай праводзяцца дзясяткі экалагічных акцый і мерапрыемстваў, якія ахопліваюць факультэты і адукацыйныя інстытуты комплексу БДУ. Рэалізацыя праекта спрыяе дасягненню больш чым 10 Мэт устойлівага развіцця. У снежні 2021 года праект быў прызнаны лаўрэатам II Міжнароднага конкурсу медыяпраектаў «Студэнцкая моладзь у сучасным свеце».

звязаная з сучаснымі пагрозамі, з якімі сутыкаецца чалавек. Сёння мы імкнёмся прыкладваць свае высілкі па наступных кірунках: ахова і выкарыстанне водных рэсурсаў, скарачэнне выкідаў забруджальных рэчываў, выкарыстанне ўзнаўляльных крыніц энергіі, экалагічная адукацыя, збор і выкарыстанне другаснай сыравіны, захаванне біяразнастайнасці. У рэалізацыі вышэйпералічаных пунктаў вялікую ролю іграе зацікаўленасць моладзі. З актывам, валанцёрамі і камандай «Зялёнага ўніверсітэта» мы імкнёмся сфарміраваць экалагічную свядомасць і паводзіны ў студэнтаў і супрацоўнікаў. Асноўныя высілкі экаактывістаў БДУ накіраваны на інфармаванне пра існыя экалагічныя праблемы і метады іх рашэння. З мэтай папулярызацыі экалагічнай культуры на факультэтах і ў інстытутах праходзяць акцыі і мерапрыемствы. З 2020 года ў БДУ актыўна развіваецца падтрымка моладдзю дасягнення Мэт устойлівага развіцця – плана па выратаванні планеты з 17 мэт, якія раскрываюць рознага роду сацыяльныя, эканамічныя і экалагічныя праблемы. Сёння студэнты БДУ актыўна працуюць у дадзеным кірунку як на ўніверсітэцкім, так і на рэспубліканскім узроўні. Таксама адміністрацыя ўніверсітэта актыўна падтрымлівае праекты экалагічнай скіраванасці, што дае магчымасць уключаць у экалагічны рух студэнтам розных спецыяльнасцяў і курсаў. Толькі ў 2022 годзе ў рамках конкурсу «Найлепшы моладзевы праект БДУ» было падтрымана 5 экалагічных праектаў. Адным з іх з'яўляецца «Зялёны ўніверсітэт»».

Сяроддзя ца ва ўніверсітэце

«Зялёнае» свята StEC

Напрыканцы лістапада ў БДУ адбыўся V Міжнародны студэнцкі экалагічны кангрэс StEC 2022, які аб'яднаў звыш 150 падлеткаў і маладых людзей з Беларусі, Расіі, Туркменістана, Турцыі, Нігерыі і ЗША. Газета «Універсітэт» наведала ключавыя пляцоўкі праекта.

Калі ва ўніверсітэце аб'яўляецца конкурс «Найлепшы моладзевы праект», хімікі заўсёды маюць шмат прапаноў. Год ад году студэнты хімфака бралі ўзнагароды з рознымі ідэямі. Напрыклад, праект адна-дзённых стажыровак на патэнцыйных месцах працы для студэнтаў і школьнікаў «Shadow day BSU – Цень на дзень БДУ» заняў 1 месца ў 2021 годзе, перад гэтым атрымаў гран-пры ў 2020. Пяць гадоў назад пераможцам стаў праект «Віртуозы навукі БДУ». Тады на факультэце падумалі, што студэнты-хімікі павінны арганізаваць пляцоўку для рэалізацыі экалагічных ініцыятыў. Так узнік «ЭкаСтыль БДУ», які і даў пачатак StEC.

– Спачатку мы запланавалі правесці міні-канферэнцыю «Экаідэі твайго ўніверсітэта». Аднак, калі пачалі цікавіцца, хто б хацеў прыняць удзел у такім мерапрыемстве, заўважылі, што інтарэс праявілі многія навучальныя ўстановы краіны, – узгадвае куратар праекта намеснік дэкана хімічнага факультэта па прафарыентацыйнай рабоце Жанна ЦАБКАЛА. – Першапачаткова з да-сланых дакладаў мы выбіралі пераможцаў, якія і выступалі на канферэнцыі. Аднак узнікла пытанне: што рабіць з іншымі? Так задума перарасла ў I кангрэс экалагічных ідэй. Мы знайшлі патрэбны фармат, і ўжо з другога года мерапрыемства набыло статус міжнароднага. Акрамя таго, тады ж да нас далучыліся школы.

Жанна Анатольеўна гаворыць, што, калі ўзнікае пытанне, праводзіць кангрэс ці не, яно вырашаецца адразу ж, варта толькі валанцёрам зайсці ў кабінет да куратара праекта і сказаць: «Трэба рабіць». Многія з хлопцаў і дзяўчат адданыя кангрэсу з першага курса. Для некаторых студэнтаў сёлетні StEC – лебядзіная песня, бо ў наступным годзе яны змогуць назіраць за ім толькі як маладыя спецыялісты.

Пяцікурсніца Жанна КАНАШ – адна з такіх

апантаных. Першы раз яна далучылася да кангрэса, убачыўшы аб'яву аб наборы валанцёраў. За ўсе гады яго існавання дзяўчына прымерыла на сябе розныя ролі: раздрукоўвала матэрыялы, прадумвала кава-паўзы, вяла сацыяльныя сеткі, каардынавала ўдзельнікаў, складала праграму. I, прыйшоўшы сюды як звычайны памочнік, сыходзіць як паўнацэнны арганізатар.

– Самае каштоўнае ў кангрэсе – яго тэматыка і ўнікальнасць. Колькі тут цікавых дакладаў! Ты пастаянна адкрываеш нешта новае, камунікуеш з людзьмі, якія хочуць развівацца і нешта зрабіць для экалогіі. Для мяне прыемна і знакава быць часткай такога праекта, – падзялілася Жанна. – А яшчэ тут вельмі запамінаюцца моманты, калі ты бачыш, як тое, пра што раскажаш людзі, упісваецца ў наша жыццё і стымулюе нас быць больш экалагічнымі ў розных сферах.

У першы дзень мерапрыемства хімічны факультэт больш, чым звычайна, напоўнены гаманой. Валанцёраў у салатавых майках можна пазнаць у любой кропцы факультэта. «А што, сёння свята нейкае?» – злавійшы агульны настрой, пытаюцца некаторыя студэнты. «Ага, у нас жа StEC», – усміхаюцца арганізатары. Дарэчы, сёлета арганізатарамі мерапрыемства выступілі хімічны кластар БДУ (НДІ фізіка-хімічных праблем, унітарнае прадпрыемства «Унікаштмет БДУ», тэхнапарк «Унітэхпрам БДУ»), каманды праектаў «Школа экскурсаводаў-прафарыентолагаў» і «Shadow day BSU». А негалосным дэвізам падзеі ўжо каторы сезон з'яўляюцца словы «Ад зялёнай хіміі – да зялёнага свету».

– Сёння зялёная хімія, якая ўсяго два дзесяцігоддзі назад успрымалася як нешта экзатычнае, выкладаецца ў многіх універсітэтах свету, – звярнулася да ўдзельнікаў кангрэса намеснік дэкана хімічнага факультэта па навуковай рабоце Таццяна САВІЦКАЯ. – ЮНЕСКА разглядае гэты напрамак як найважнейшы інструмент для ўстойлівага развіцця. I цяпер, калі адходы хімічнай прамысловасці істотна забруджваюць навакольнае асяроддзе, нам вельмі важна выхаваць студэнтаў новага пакалення, спецыялістаў са светапоглядам зялёнай хіміі. Таму

мы павінны гаварыць пра зялёную хімію, пачынаючы са школы, замацоўваючы вынікі ва ўніверсітэце, затым – у магістратуры і аспірантуры. I StEC дапамагае вырашаць гэту задачу.

Ключавой падзеяй кангрэса стаў конкурс экаідэй. Сёлета яго фіналістамі сталі пяцёра маладых людзей, якія прадставілі чатыры работы. Адметна, што большасць ідэй-пераможцаў у гэтым сезоне належыць школьнікам. Ініцыятывы ахопліваюць розныя сферы жыцця, аднак яны падобныя ў галоўным, паколькі скіраваны на паляпшэнне экалагічнай сітуацыі і папярэджанне наступстваў, выкліканых неабачлівым стаўленнем чалавека да прыроды.

Дзесяцікласнікі сталічнай школы №86 імя Фамы Занько Максім БАКЛАГІН і Данііл СКУРАТОВІЧ расказалі пра сваё бачанне таго, як можна далучаць падлеткаў і іх бацькоў да акцый па зборы пратэрмінаваных лекавых сродкаў. Хлопцы адзначылі, што лекавыя сродкі, трапляючы ў прыроду, могуць неспрыяльна адбівацца на якасці грунту, жыццяздольнасці расліннага свету, а трапляючы ў грунтовую воды – прыводзіць да атручвання людзей і жывёл. Рашэнне праблемы школьнікі бачаць у інфармаванні пра пагрозы, якія можа несці няправільная ўтылізацыя прэпаратаў. Таму яны ініцыяравалі збор пратэрмінаваных сродкаў у межах сваёй школы, каб пасля перадаць іх у спецыяльны кантэйнер мясцовай паліклінікі. Такія прыстасаванні для ўтылізацыі лекаў, па словах выступаўцаў, ёсць у большасці паліклінік і бальніц горада, пра што павінна ведаць як мага больш навучанцаў і іх бацькоў. «Вы ўсё яшчэ выкідаеце лекі ў вядро для смецця? Тады мы ідзем да вас», – паўжартам скончылі сваё выступленне падлеткі. Варта адзначыць, што хлопцы сталі ўладальнікамі першага месца ў намінацыі «Экадом».

Адзінаццацікласнік рагачоўскай сярэдняй школы №4 імя У. С. Вялічкі Андрэй МАМАЕЎ прыйшоў на конкурс з ідэяй, якая на радзілася ў яго на занятках у Нацыянальным дзіцячым тэхнапарку. Хлопец падзяліўся, як можна атрымліваць эфектыўнае ўгнаенне з арганічных адходаў жывёлагадоўлі і гідролізнага лігніну. Андрэй вынайшаў уласны спосаб стварэння ўгнаення, калі змешваюцца цвёрдыя і вадкія ўгнаенні, якія пасля тэрмальнай апрацоўкі пераўтвараюцца ў сыпучую дабаўку для раслін без паху. Цяпер ён тэсціруе сваю распрацоўку на розных відах культур – салаце і ліставой гарчыцы, плануе апрабаванне якасці ўгнаення на іншых раслінах. Сваёй ідэяй школьнік хоча вырашыць праблему перапрацоўкі адходаў жывёлагадоўлі і павысіць якасць прадуктаў, вырашчаных з дапамогай айчыннага ўгнаення з меншым коштам. Пасля заканчэння конкурсу капілка Андрэй папоўнілася першым месцам у намінацыі «Экаўгнаенні».

Вучань 11 класа сталічнай гімназіі №40 імя Янкі Лучыны Дамір УЛАСЕВІЧ – яшчэ адзін гадаванец Нацыянальнага дзіцячага тэхнапарка. Ён даўно задаўся пытаннем: беларускі Tetra Pak – гэта міф ці рэальнасць? I сваёй задумкай вырашыў даказаць, што рэальнасць. З праблемай замены замежнай упакоўкі краіна сутыкнулася ў мінулым годзе. З той пары Дамір задумаўся, як можна стварыць яе беларускі аналаг. Кошт імпарта-нага і айчынскага пакунка будзе прыблізна аднолькавы, але перавагі апошняга ў іншым. Так, каб вырабіць беларускі Tetra Pak, па словах школьніка, спатрэбіцца сыравіна, якую можна знайсці на рынках Беларусі і Расіі, што выключнае імпорт. Акрамя таго, пакунак зроблены з матэрыялаў, якія можна без дадатковых выдаткаў і цяжкасцяў утылізаваць. У выпадку з замежным аналагам на яго перапрацоўку ідзе столькі ж сродкаў, як і на выраб. Гэта задума на конкурсе прынесла Даміру першае месца ў намінацыі «Экапакунак».

Вылучыліся на кангрэсе і два іншыя выступленні школьнікаў, якія займаліся зялёнай хіміяй пад кіраўніцтвам выкладчыкаў хімічнага факультэта. Так, Аліна АРЦЕМАВА з сярэдняй школы №8 горада Крычава прадставіла ядомую плёнку для чысткі зубоў, якая не патрабуе ўдзелу вады і таму падыходзіць для выкарыстання касманаўтамі і падарожнікамі. Яе ідэя прынесла ёй перамогу ў намінацыі «Экаінавацыі».

А Яўген ЛЯХОВІЧ з мінскай гімназіі №40 імя Янкі Лучыны прадэманстравалі ядомыя пакрыццё для вішні, чарэшні, памідораў чэры і вінаграду. Сакрэт яго задуму ў тым, што

тэрмін прыдатнасці апрацаваных прадуктаў павялічваецца ў 1,5 раза і смак ягады можа дапаўняцца смакам іншай садавіны.

Ідэя інтэрна Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта Арыны ЖАГАЛЬСКАЙ узнікла з практыкі. Як чалавек, што працуе правізарам у аптэцы і часта выдае чэкі, яна задумалася пра іх экалагічнасць і ўтылізацыю. Дзяўчына высветліла, што чэкавая папера праз асаблівасці вытворчасці ўтрымлівае шкодны элемент, які ў вялікіх аб'ёмах можа нават паскараць развіццё ракавых захворванняў. Звычайнаму чалавеку, які трымае ў руках 2-3 чэкі ў дзень, гэта не страшна, аднак для тых, хто іх выдае, не вельмі добра. Акрамя таго, паколькі якасць чэкавай папера горшая, перапрацоўваць іх з іншай макулатурай нельга. У сувязі з гэтымі праблемамі Арына вырашыла, што неаблігым выйсцем з сітуацыі стане выкарыстанне электронных чэкаў, тым больш што ў краіне для гэтага ўжо паўгода існуе заканадаўчая база. Так, чэкі можа збіраць і захоўваць спецыяльны дадатак, які дазволіць не толькі правяраць пакупкі, але і сачыць за бюджэтам. Акрамя таго, гэта база даных можа быць прывязана да плацежнай карткі ці прыходзіць на электронную скрыню. Тым больш, што па новым заканадаўстве электронны чэк мае такую ж моц, як і надрукаваны. Такія меры, на думку будучага медыка, дазваляць як мінімум скараціць абарачэнне чэкаў, якія праблематычна перапрацоўваць. Не дзіўна, што задума дзяўчыны «Чэкі 2.0» атрымала на конкурсе гран-пры.

Адной з неад'емных частак кангрэса гэтага сезона стаў экавіз «Школы экскурсаводаў-прафарыентолагаў БДУ». Удзельнікі правяралі дакладнасць свайго «вакамеру» (налівалі 110 мл вады «на вока»), складалі харчовую сетку, правяралі гучнасць свайго голасу, практыкаваліся ў культуры экалагічнай камунікацыі. Гэта дазволіла ім не толькі сканцэнтравана на абмеркаванні сур'ёзных праблем, але і аднавіць свае сілы зямальным баўленнем часу.

Паралельна з конкурсам экаідэй работа ішла на навуковых пляцоўках. Студэнцкія секцыі StEC аб'ядналі моладзь з БДУ, БДМУ, БДТУ, ВДУ імя П. М. Машэрава і Віцебскага дзяржаўнага ордэна Дружбы народаў медыцынскага ўніверсітэта. На пляцоўцы «Студэнцкія экалагічныя навуковыя даследаванні» адзначылі даклады Арцёма ЦІМАШЭНкі (4 курс, хімічны факультэт БДУ), які расказаў пра прымяненне люмінесцэнтнага сэнсара на аснове радаміну Б для дэтэктавання іонаў жалеза, алюмінію і медзі. Сярод першых таксама адзначыліся другаккурснікі хімфака Ягор ТАТАРЫНАЎ і Аляксей ЯКАС з тэмай «Гідратцэлюлозныя валокны, атрыманыя з раствораў цэлюлоз разнастайнага паходжання ў артафосфарнай кісласце». Прыз глядацкіх сімпатый адправіўся да студэнткі-трэцякурсніцы Паліны ЖОГЛА (юрыдычны факультэт БДУ), якая ведае шмат пра прававое рэгуляванне выкарыстання аднаразовага пластыку ў Беларусі.

Першым у напрамку «Экалагізацыя адукацыйнага працэсу» стаў даклад Аляксандры ЗАГОРСКАЙ (4 курс, хімічны факультэт БДУ) «Экавіз як форма экалагічнай асветы». А прыз глядацкіх сімпатый забрала Настасся ХМЫЗ (4 курс, факультэт прыродазнаўства БДПУ імя Максіма Танка), якая прэзентавала прысутным коўч-праект «ECO-LIFE».

Даклад дзесяцікласніка мінскай школы №61 Дзяніса ТРЫГУБА «Этыка экалагічнай адказнасці і біяэтыка: на прыкладзе стварэння бактэрыі Сінты» стаў найлепшым на пляцоўцы «Міжнароднае экасупрацоўніцтва і экакультура». А прыз ад глядачоў адправіўся да трэцякурсніцы Юліі ГУРЫНОВІЧ і Аляксандры БАРЫЧЭЎСКАЙ (філалагічны факультэт БДУ), якія ўзялі тэму экалагічнасці сучаснай мовы.

Геаграфія школьнай экапляцоўкі, што працавала на другі дзень кангрэса, аб'яднала дзяцей з Мінска, Віцебска, Крычава і Ашмян, а таксама гасцей з Анталы (Турцыя). Гран-пры за найлепшы даклад атрымала самая малодшая выступаўца – трэцякласніца Марыя ГОЛУБ са сталічнай сярэдняй школы №69. Дзяўчынка здзівіла журы тэмай – «Што робяць чайкі ў горадзе?».

«Нельга баяцца робатаў, іх трэба любіць»

Гаварыць пра робатаў з прафесіяналам і закаханым у сваю працу спецыялістам – адно задавальненне, таму прапануем і вам пагрузіцца ў займальнае вандраванне ў свет робататэхнікі.

Загадчык лабараторыі робататэхнічных сістэм АІПІ НАН Беларусі Рыгор ПРАКАПО-ВІЧ імкнецца далучыць маладых спецыялістаў да распрацоўкі робататэхнічных праектаў з дапамогай партнёрскага ўзаемадзеяння і ў рамках адукацыйнага працэсу падчас выкладання ў ВУЗ і арганізацыях датковай адукацыі.

Што такое робататэхніка цяпер?

– Робататэхніка на дадзены момант не зусім навука, а хутчэй навуковы кірунак. Гэта магучая прылада для аўтаматызацыі – таго працэсу, які паляпшае эфектыўнасць нашага жыцця, прынамсі матэрыяльнага. Робататэхніка пачала развівацца прыблізна з 50-х гадоў мінулага стагоддзя, калі пасля Другой сусветнай вайны трэба было аднавіць вытворчасць, накарміць, абуць, апрануць насельніцтва. Навукоўцы і інжынеры таго часу зразумелі, што з дапамогай мехатронных вузлоў можна зрабіць працэс стварэння выгод больш эфектыўным, а таксама хацелі яго максімальна аўтаматызаваць. І большасць першых робатаў, створаных чалавекам, былі роботы-маніпулятары, як наша левая ці правая рука: яны перакладалі нейкія цяжкія вырабы, рэзалі, фарбавалі. Гэта мог бы зрабіць чалавек, але робот можа хутчэй, дакладней, танней і, што немалаважна, кругласутачна. Такі кірунак завесца прамысловай робататэхнікой. Многія людзі, магчыма, пра яе і не чулі, але карыстаюцца яе выгодамі. На вытворчасці работнік націскае на кнопачку, а ўсю «брудную» працу за яго робяць прылады. Напрыклад, ёсць роботы, якія дояць кароў: спецыяльнае прыстасаванне і вымя памые, і падоіць. Прамысловая робататэхніка паляпшае не толькі ўмовы працы, але і ў цэлым усё наша матэрыяльнае жыццё.

Другая сфера, якая пачынае моцна развівацца, гэта непрамысловая робататэхніка – калі роботы «пераходзяць» на тэрыторыю заводаў і ўваходзяць у наша паўсядзённае жыццё. Самы ярскі прыклад, які добра прадстаўлены на рынку і ўжо на ўсю моц працуе ў нашых дамах, гэта робот-пыласос. Пад непрамысловай робататэхнікой таксама разумеюцца інтэлектуальныя роботы. Такіх у свой час свету прадставілі чэшскія пісьменнікі браты Ёзэф і Карэл Чапекі. У п'есе «R.U.R.» («Росумскія ўніверсальныя роботы») увасоблена ідэя, што толькі праца з малпы робіць чалавека і чысціць душу. Айзек Азімаў развіў гэту тэму і пусціў у масы свае робататэхнічныя сусветы, дзе шмат антрапаморфных робатаў, якіх нельга адрозніць ад людзей. Пад такімі заўсёды разумеюць менавіта інтэлектуальныя роботы. Нават у маім дзяцінстве было шмат савецкіх мультфільмаў, пасля прагляду якіх здавалася, што ў будучыні з'явяцца такія роботы, падобныя да нас, і робяць тое, што нам не хацелася б парой рабіць самім: памыюць посуд, дываны вынесуць, венікам падмітуць. Але жыццё паказала, што гэта не зусім так. Тэхніка не стаіць на месцы. Тыя задачы, якія я агучыў, дэкампазіраваліся, і зараз амаль у кожнага чалавека ёсць робот-пыласос, мультыварка, каварварка ці посудамыйка. Вядома, ёсць чалавекападобныя роботы, але яны каштуюць 500-600 тыс. долараў. А за гэтыя грошы можна пяць ці шэсць кватэр купіць.

Мы з камандай маладых навукоўцаў у 2017 годзе стварылі лабараторыю робататэхнічных сістэм у Аб'яднаным інстытуце праблем інфарматыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Нам была цікавая менавіта непрамысловая робататэхніка. Напрыклад, роботы-афіцыянты, роботы-дастаўшчыкі ежы, роботы-экскурсаводы і да т. п. Для гэтага мы стваралі вялікую колькасць уласных прататыпаў, а таксама

працавалі з ужо вядомымі сэрвіснымі робатамі. Напрыклад, «Прамабот», які ўяўляе сабою антрапаморфную мабільную платформу, абсталяваную тэхналогіяй чат-бота з функцыямі сінтэзу маўлення. Такі робот камунікуе з людзьмі, адказвае на пытанні, кансультуе і свабодна перасоўваецца ў памяшканні.

Робаты забіраюць у людзей працу?

– Калі ў развітых краінах пачалася прамысловая рэвалюцыя, працадаўцы адмаўляліся ад «лішніх» працаўнікоў. Для тых, хто страціў сродкі да існавання, гэта быў вельмі складаны перыяд. У грамадстве не падтрымлівалі гэту ідэю. Але тады ж пачалася вытворчасць паравых станкоў, спатрэбіліся рабочыя рукі, і ў выніку тыя, хто хацеў, знайшлі для сябе новыя месцы.

Прагрэс не спыніць, многае змяняецца і становіцца лепшым. Барацьба з робатамі за працоўныя месцы – гэта ўсё масавыя памылкі. Робатаў нельга баяцца, іх трэба любіць. Калі вы суперспецыяліст, але вас замяняюць роботам, то вы відавочна знойдзеце добрую працу, знойдзеце сваю нішу. Адзінае, на мой погляд, моцна могуць пакутаваць кіроўцы.

Дзе трэба вучыцца, каб стаць інжынерам робататэхнікі?

– Тэхніка і навука мне падабаліся заўсёды. Я вучыўся ў фізіка-матэматычным класе, а калі быў час паступаць, то ўбачыў, што ў БНТУ ёсць факультэт інфармацыйных тэхналогій і робататэхнікі, кафедра робататэхнічных сістэм. Як казаў адзін з вядучых экспертаў у аўтаматызацыі і робататэхніцы ў нас у краіне дацэнт БНТУ Навічыхін Раман Васільевіч, у робататэхніку ідуць галоўным чынам рамантыкі. Мабыць, я адзін з тых.

Робат – комплексная прылада, якая стаіць на трох кітах: механіцы, электроніцы і інфарматыцы. У ім аб'ядналіся ўсе найлепшыя навуковыя дасягненні. Вядома, ёсць шмат іншых складаных і цікавых тэхналогій і кірункаў, у тым ліку біятэхналогій. Але многія любяць робатаў. Пакуль мы, людзі, самотныя і не ўбачылі нейкіх іншых прыкмет жыцця ў сусвеце, таму і цягнемся да высокіх тэхналогій, якія хоць і аддалены, але нагадваюць нам саміх сябе.

Я вучыўся па спецыяльнасці, звязанай з прамысловай робататэхнікой. І ўжо да свайго выпуску з ВУЗ у ёй асабіста мне стала трохі сумна, таму што за гады яе існавання і развіцця яна заняла сваё трывалое месца ў прамысловасці. За гэты час з'явілася шмат вытворцаў, брэндаў, але вялікіх прарываў не чакаецца. На той момант, калі я заканчваў навучанне, я і мае калегі былі фантазёрамі-рамантыкамі і пайшлі ў Акадэмію навук займацца інтэлектуальнай робататэхнікой.

Якіх робатаў распрацоўваюць у Беларусі?

– Мой першы мабільны робот, якога я ўласнаручна распрацоўваў і збіраў, вельмі

мне дарагі, хоць і не быў даведзены да лагічнага завяршэння для прамысловага выкарыстання. У 2010 годзе я быў удзельнікам рэспубліканскай выставы «ІНТРИ». З маёй камандай мы прадставілі двух мабільных робатаў «Тарпана» і «Шустрыка». Першы робот быў на гусенічным хадзе з бінакулярным зрокам, а другі – колавы і з адной відэакамерай. Абодва пазіцыянаваліся як роботы-ахоўнікі для жылых і вытворчых памяшканняў. У той час мы з калегамі прапанавалі інавацыйны прадукт, які цяпер з поспехам можна было б раскручваць у выглядзе стартапа.

Апошнія тры гады мы працуем з беларускімі аграрыямі і робім не робатаў, а іх элементы. Бо гэта інавацыйная сфера, не заўсёды хапае рэсурсаў, часу ці грошай, таму праца праяктная. Некаторыя праекты знаходзяцца ў стадыі эксперыментальных узораў і для пераходу ў прамысловы ўзровень патрабуюцца яшчэ шмат часу і сіл. Але па сваім патэнцыяле яны вельмі класныя. Адзін з такіх – робот-шар. У мяне ёсць на яго патэнт: я распрацаваў новы спосаб перасоўвання сферычных робатаў. Дзякуючы яго цалкам герметычнаму корпусу робата можна выкарыстоўваць не толькі на бездарожжы ці ў вадзе, але нават у космасе. Але няма пакуль інвестара ці заказчыка, а ўзяць на сябе адказнасць і заявіць, што робот-шар выратуе свет, каб зацікавіць фонды, – таксама цяжка. Таму пакуль ён ляжыць на паліцы.

У 2013 годзе я быў на курсах па інтэлектуальнай уласнасці. І там мне задалі пытанне: а што для вас самы ідэальны робот? Для мяне гэта сфера (геаметрычная форма). Напрыклад, ёсць разумная калонка, так званая Аліса, якая заўсёды можа з вамі пагаварыць, і яна карысная. Але калі б яна яшчэ і рухалася, гэта было б наогул выдатна. Мы «наеліся» гусенічных робатаў, на якіх накручваюцца пыл і валасы. Калі б робот быў сферычным, вы б маглі яго і з сабой у сумку ўзяць – ён быў бы як пакемон. Таму ў мяне ёсць на яго патэнт, ужо ёсць і рэальны прататып. Я нават выйграваў грошы на яго раскрутку,

але дадзены праект быў занадта навукаёмкім, таму я не знайшоў дастатковых сродкаў для развіцця гэтага праекта.

На сёння ў нас няма ніводнага праекта, у якім трэба было б стварыць робата з нуля, гэта значыць мы робім не самога робата, а яго элементы. Да прыкладу, у нашых кітайскіх партнёраў ёсць медыцынскі робот, а мы яго паскараем і вучым працаваць у групе з іншымі такімі ж робатамі. З нашымі беларускімі навукоўцамі-аграрнікамі мы зрабілі некалькі паспяховых праектаў, у якіх распрацоўвалі толькі некаторыя элементы робата: сістэму тэхнічнага зроку, сэнсарыку, асобна сістэму кіравання актуатарамі. Але вось ужо ў наступным годзе з нашымі калегамі ў нас запланаваны старт амбіцыйнага праекта па распрацоўцы і стварэнні ўласнага мабільнага робата для дапамогі ў сельскай гаспадарцы – агработа. Сярод нашых заказчыкаў ёсць і рэспубліканскія брэнды, напрыклад, кампанія BELWEST. Яны робяць надзвычай складаны інавацыйны праект па рабатызацыі ў абутовай вытворчасці. Сіламі сваіх каманд інжынераў і праграмістаў яны распрацоўваюць і рэалізуюць асноўную частку. Але і нам знайшлася там задача: мы дапамагем распрацоўваць для іх некалькі лічбавых двойнікоў іх будучых робатаў, каб пралічыць іх эфектыўнасць. І я ганаруся, што такое ёсць у Беларусі.

На ўсю нашу краіну ўсяго тры цэнтры развіцця робататэхнікі – у Мінску, Віцебску і Брэсце. Таму мы пакуль што не можам стаць сусветнымі лідарамі: на гэта проста бракуе рэсурсаў. Але мы актыўна робім элементы робатаў.

Як студэнтаў навучаюць робататэхніцы?

– Раней я вёў пілотныя праекты ў БДУІР, выкладаў 7 гадоў у БНТУ. У БДУ я вяду прадмет «Метады сітуацыйнага кіравання мабільнымі аб'ектамі». Гучыць хораша. Але моладзі, на жаль, гэта не зусім цікава. Студэнты як быццам баяцца працы з «железам», ім лягчэй «падняць» базу даных, падправіць інтэрфейс і г. д. Верагодна, праблема і ў тым, што навуцэнцы ўніверсітэта досыць загружаны іншымі дысцыплінамі, у некаторых з іх шмат працы, а камусьці не хапае патрэбных курсаў і ведаў.

Нават калі ў студэнта ёсць нейкі свой робот, якога ён змог зрабіць сам, перад ім узнікаюць наступныя новыя задачы. Напрыклад, робот павінен праехаць па горадзе і прывезці пісьмо. Каб наладзіць робата проста праехаць па вуліцы, трэба на даволі сур'ёзным узроўні ведаць або распазнаванне выяў, або алгарытмыстыку. Як бы я ні хацеў даць студэнтам больш інфармацыі па робататэхніцы, яны могуць узяць толькі невялікі кавалачак. Але ўсё адно мы працуем.

Я шчыльна супрацоўнічаю з загадчыкам кафедры шматпрацэсарных сістэм і сетак ФГПМІ БДУ Маркавым Сяргеем Віктаравічам. На факультэце пры спонсарскай падтрымцы распрацоўваюць цэнтр кампетэнцый па інфармацыйных тэхналогіях і робататэхніцы. Напрыклад, мы робім вялікі праект па стварэнні праграма-апаратнага навучальнага комплексу па вывучэнні ROS'a (Robotic Operation System). Таксама там займаюцца вывучэннем штучнага інтэлекту, рытууюць адпаведную навучальна-метадычную літаратуру і метадычную базу, каб запойніць прабел паміж навучаннем дашкольнікаў і малодшых школьнікаў і навучаннем студэнтаў.

Мы ў рамках фундаментальных праектаў развіваем электроніку, інфарматыку і механіку, вырашаем праблемы нізкай эфектыўнасці, высокіх выдаткаў, працуем над аналагавымі вылічальнікамі нахштальт нейронаў. Таксама мы адказваем на пытанне, як робату выконваць складаную задачу. Напрыклад, каб на складзе працавалі 20-30 робатаў і не заміналі адзін аднаму. Мы прадумляем, як зрабіць робата так, каб можна было надрукаваць яго цалкам. Таксама мы вывучаем магчымасць аўтаматызаваць беларускія вытворчасці. На дадзены момант даволі паспяхова супрацоўнічаем з нашымі аграрыямі.

Ілья ВАРАБ'ЁЎ

Адкрыты дыялог студэнтаў і кіраўніцтва БДУ: ад гістарычнай памяці да моладзевых мерапрыемстваў

Гістарычная памяць, міжнародныя праекты, творчыя актыўнасці, патрыятычнае выхаванне, новыя пляцоўкі для правядзення моладзевых мерапрыемстваў, развіццё студэнцкага сумеснага кіравання, а таксама чэргі ў сталовых – гэтыя тэмы абмеркавалі студэнты БДУ на сустрэчы з кіраўніцтвам ВНУ.

Мерапрыемства адбылося 3 снежня на пляцоўцы спартыўна-аздараўленчага комплексу «Брыганціна БДУ» (г. п. Радашковічы) у рамках моладзевага студэнцкага форуму «Твой час – твая магчымасць». Зносіны прайшлі ў фармаце адкрытага мікрафона з удзелам рэктара БДУ Андрэя КАРАЛЯ, прарэктара па выхаваўчай рабоце і сацыяльных пытаннях Ганны БАКУН, начальніка ўпраўлення па выхаваўчай рабоце з моладдзю Кацярынай ЗУЕВАЙ. Ганаровым госцем стаў першы сакратар Цэнтральнага камітэта ГА «БРСМ» Аляксандр ЛУК'ЯНАЎ. Студэнцтва прадставілі каля 200 актывістаў БРСМ БДУ.

Нагодой для сустрэчы паслужыла 20-годдзе моладзевай арганізацыі. Гэта знакавая дата ў гісторыі БРСМ БДУ. За гэты перыяд пры яе ўдзеле ў вядучай ВНУ праведзены мерапрыемствы патрыятычнага, адукацыйнага і культурнага значэння. Гэта камандна-спартыўны конкурс для першакурснікаў «Кубак першакурсніка БДУ», фестываль студэнцкага жыцця FEST, грамадска-асветніцкая акцыя «Універсітэт – твой крок у будучыню», студэнцкі турыскі злет «Высокі бераг» і інш. Сёння арганізацыя вядзе дзейнасць па васьмі напрамках. Яна актыўна спрыяе занятасці студэнтаў, арганізоўвае валанцёрскую работу, ахову правапарадку, фандрайзінг і інш. Цяпер у БРСМ БДУ налічваецца больш за 10 тысяч студэнтаў.

Пра дасягненні, досвед і найбліжэйшыя планы арганізацыі распавялі гасцям студэнты БДУ. У той жа час юнакоў і дзяўчат цікавіла меркаванне і парады кіраўніцтва ВНУ наконт паляпшэння работы БРСМ, бачанне яго ролі ў рабоце з моладдзю з улікам новых выклікаў і палітычнай сітуацыі ў свеце. Удзельнікі сустрэчы ўзнялі тэмы важнасці гістарычнай памяці, стварэння новых пляцовак для развіцця студэнцкага сумеснага кіравання.

Андрэй Кароль падкрэсліў, што без гістарычнай памяці не будзе ні сучаснасці, ні будучыні. Адказваючы на пытанне пра студэнцкае сумеснае кіраванне, рэктар адзначыў, што важна стварыць асяроддзе для моладзі, дзе яна зможа самарэалізавацца. «Гэта тая платформа, дзе студэнт будзе не „слухачом“, а „творцам“, „стваральнікам“ самога сябе», – рэзюмаваў ён.

Напрыканцы адкрытага дыялогу Андрэй Кароль выступіў з пажаданнем для юнакоў і дзяўчат. «Глядзіце на дасягненні не як на рысу, вынік і фінальную мяжу, а як на прыступку, каб зрабіць крок у будучыню. Перамагайце сябе і знешнія абставіны», – пажадаў удзельнікам форуму кіраўнік ВНУ.

Заклучным этапам мерапрыем-

ства стала цырымонія ўзнагароджання актывістаў БРСМ БДУ падзякамі і граматамі ўніверсітэта за іх уклад у развіццё арганізацыі і моладзевага руху ў ВНУ. Таксама новым членам пярвічнай арганізацыі Аляксандр Лук'янаў уручыў членскія білеты.

Праграма форуму была насычанай і разнапланавай. Каманды факультэтаў загалова стваралі відэа, візітоўку каманды, творчы нумар і праект для аднаго з падраздзяленняў пярвічнай арганізацыі, каб стаць найлепшай «пярвічкай» у юбілейны год арганізацыі.

У першы дзень пасля прыезду і рассялення ўдзельнікаў на карпусах з імі правялі трэнінг па камандаўтварэнні: тут студэнты даведліся, як павысіць выніковасць і эфектыўнасць работы ў камандзе, як палепшыць якасць міжасобных адносін. На секцыі «Гайд для валанцёра: сучаснае добраахвотніцтва» кіраўнік валанцёрскага руху БРСМ БДУ, камандзір валанцёрскага атрада «Абдымкі» Яўгенія ЧЭРКАС расказала пра сучасны падыход да вывучэння добраахвотніцкай дзейнасці. Асабліва яна надала ўвагу разуменню таго, як стаць сапраўдным валанцёрам і не баяцца эмацыйнага выгарання. Пра тое, як распрацаваць стратэгію прасоўвання брэндаў у сацыяльных медыя, як весці акаўнт у сацсетках, стварыць кантэнт і камунікацыю з карыстальнікамі, паведаміла smm-спецыяліст Пелагея ТАЛСТАЯ на секцыі «Сацыяльныя медыя: кантэнт, трэндзы, развіццё». Сваім вопытам падзяліўся і камандзір моладзевых атрадаў аховы

правапарадку БРСМ БДУ 2015–2020, камандзір тэрытарыяльнай дружны БДУ Аляксей ВІТОШКІН на секцыі «МПАП БРСМ БДУ: патрыёты на варце парадку». Аляксей расказаў, як быць адказным за бяспеку на мерапрыемствах і працаваць у сістэме аховы правапарадку, а на секцыі «Штаб працоўных спраў БРСМ БДУ: старт працоўнага стажу» камандзір штаба Анастасія ЛЯХОВІЧ і камісар штаба Павел ГЛУХІХ – пра студэнцкія атрады і дзе будучым спецыялістам можна зарабляць. Пра стварэнне праектаў, ажыццяўленне сваіх ініцыятыў і лідарства паведаміла намеснік сакратара БРСМ БДУ Юлія КУНАХАВЕЦ. А сакрэтамі, як авалодаць і правільна выкарыстоўваць галоўны інструмент лідара – аратарскае мастацтва, падзялілася выпускніца філалагічнага факультэта, майстар аратарскага мастацтва Арына АНІСАВА ў секцыі «Праектная дзейнасць = мастацтва пераконваць». Пасля вярчэры стартвала інтэлектуальна-ролевая квест-гульня «Твой час настай». Каманды прайшлі 7 пікетаў, кожны з якіх быў скіраваны на згуртаванне каманд, уменне слухаць і чуць адзін аднаго, праяўляць сваю кемлівасць і развіваць soft skills. Па выніках праходжання заданняў у квест-гульні стала каманда БРСМ факультэта журналістыкі. Першы дзень форуму завяршыўся караоке-батлам, які «сгарэў» удзельнікаў пасля праходжання заданняў на зімовым паветры. У першай палове другога дня на тэрыторыі спартыўна-аздараўленчага комплексу была аргані-

завана працоўная акцыя «За Справу!». На ёй актывісты БРСМ прыбіраў тэрыторыю, прылеглую да Алеі 12 Герояў Савецкага Саюза, лёс якіх цесна звязаны з Беларускім дзяржаўным універсітэтам. Пасля заканчэння акцыі студэнты, сумесна з прарэктарам па выхаваўчай рабоце і сацыяльных пытаннях Ганнай БАКУН і начальнікам ўпраўлення па выхаваўчай рабоце з моладдзю Кацярынай ЗУЕВАЙ, усклалі кветкі да мемарыяльнага знака, закладзенага ў пачатку алеі.

Другая палова дня была прысвечана творчым работам удзельнікаў. Каманды прапанавалі свае відэаролікі і візітоўкі, а пасля вярчэры – і творчыя нумары. У намінацыі «Найлепшы творчы нумар» перамогу атрымала каманда БРСМ юрыдычнага факультэта. А найлепшым відэаролікам стала работа механіка-матэматычнага факультэта. Таксама былі выбраны пераможцы намінацыі «Найлепшая жаночая роля» (Алена КАРАЛЕНКА з механіка-матэматычнага факультэта) і «Найлепшая мужчынская роля» (Юсіф ЭЙВАЗАЎ з факультэта географіі і геаінфарматыкі). Пасля насычанага падзеямі другога дня форуму ўдзельнікаў чакала тэматычная дыскусія, на якой каманды віншавалі БРСМ БДУ творчымі нумарамі, дарылі падарункі і частаваліся святочным тортам. Галоўнай падзеяй трэцяга дня стала абарона праектаў. Інавацыйная і праектная дзейнасць з'яўляецца неад'емнай часткай БРСМ: конкурс «100 ідэй для Беларусі», розныя акцыі грамадзянска-патрыятычнага выхавання сталі

візітнай карткай арганізацыі. Усяго на конкурс былі пададзены сем праектаў, якія адпавядаюць пэўным напрамкам дзейнасці БРСМ. Юрыдычны факультэт сумесна з фізічным прадставілі праект для штаба працоўных спраў па стварэнні камісіі па асвеце студэнтаў у юрыдычнай сферы і аказанні юрыдычнай дапамогі. Факультэт філасофіі і сацыяльных навук і механіка-матэматычны факультэт прадставілі праект для службы фандрайзінгу БРСМ пад назвай «Добрачыннае спатканне». Яго сутнасць заключаецца ў стварэнні агульнай базы спонсараў, да якіх маглі б звяртацца факультэты пры планаванні сваіх мерапрыемстваў, з якімі маглі б дзяліцца сувязямі і наладжанымі кантактамі. Хімічны факультэт і факультэт географіі і геаінфарматыкі прадставілі валанцёрскі праект па азеляненні аб'ектаў універсітэта. Для прэс-службы БРСМ эканамічны і біялагічны факультэты прапанавалі праект навучальных трэнінгаў. Студэнты ваеннага факультэта прадставілі праект спецыяльных сходаў з моладдзю, у якіх абмяркоўвалася б іх прававая адказнасць, а студэнты факультэта журналістыкі – выясны адукацыйны форум «Апошні герой», сутнасць якога ў магчымасці супрацоўніцтва МПАП з карысцю адпачыць ад сваіх абавязкаў на свежым паветры. Пераможца конкурсу праектаў – квест-гонка пад назвай FlashRace, падчас якой каманды выконваюць заданні ў карпусах розных факультэтаў і такім чынам знаёмяцца з іх спецыфікай. Гэта сумесны праект гістарычнага факультэта і зборнай каманды ФМА і МДЭ імя А. Д. Сахарова для культурна-масавага напрамку БРСМ. Яго асаблівасць заключаецца ў выкарыстанні сучасных тэхналогій дапоўненай рэальнасці і камп'ютарных гульняў. Асноўнымі мэтамі ініцыятывы сталі развіццё стваральнай актывісці студэнцкай моладзі, стымуляванне цікавасці да грамадска-значнай дзейнасці, стварэнне ўмоў для творчай рэалізацыі студэнтаў, умацаванне міжфакультэцкіх сувязяў, папулярызацыя дзейнасці Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, а таксама павышэнне ўзроўню лагічнага мыслення і паглыбленне ведаў гісторыі БДУ. Пасля падліку галасоў журы аб'явіла пераможцам конкурсу «Стань найлепшым!» і ўладальнікам кубка каманду гістарычнага факультэта. Другое месца заваявала каманда факультэта філасофіі і сацыяльных навук, а трэцяе – каманда юрыдычнага факультэта. Па словах студэнтаў гістфака, іх перамоце папярэднічаў доўгі перыяд якаснай падрыхтоўкі. Гэтая перамога для каманды значная: 10 гадоў таму «пярвічка» факультэта заняла другое месца. Таму праца ў гэтым годзе пачалася з пастаноўкі мэты: мы едзем перамагчы! Удзельнікаў каманды вельмі згуртавала сумесная падрыхтоўка: яны разам уручную шылі і распісвалі сцяг, прыдумвалі крычалкі, здымалі візітоўку і распрацоўвалі праект. Некаторыя факультэты былі адзначаны наступнымі намінацыямі конкурсу «Стань найлепшым!»: «Самая яркая каманда» і «Найлепшы інфармацыйны стэнд» – эканамічны факультэт; «Найлепшая група ў сацыяльных сетках» – ФФСН; «Найлепшая дакументная папка» – гістарычны факультэт.

Ганна КАЗАКОВА

Прыгожае спляценне гісторыі, музыкі і таленту

«Тутэйшая шляхта» – народны фальклорны ансамбль з найцікавейшай гісторыяй і ідэяй. У калектыву свой унікальны творчы кірунак, які ўяўляе сабой спалучэнне музычнай спадчыны Вялікага Княства Літоўскага, беларускіх народных і аўтарскіх песень на словы беларускіх класікаў у фолк- і фолк-рокавай апрацоўцы. Ансамбль адраджае амаль забытыя беларускія песні. Такіх налічваецца больш за 100.

Заснавальнік калектыву – кандыдат хімічных навук, старшы навуковы супрацоўнік хімічнага факультэта Леанід МАХНАЧ. Ён, хоць і не мае музычнай адукацыі, але ўсё свае жыццё іграў на розных інструментах і спяваў.

– Калі я прыйшоў працаваць ва ўніверсітэт, мне хацелася дзесьці займацца музыкой. Спачатку я хадзіў у хор, спяваў там, але мне было гэтага малавата, і я прапанаваў стварыць ансамбль пры хоры. Мы з аднадумцамі сталі праводзіць рэпетыцыі, асвойваць новы рэпертуар і ўжо праз год выступілі на сцэне Палаца прадсаюзаў. Менавіта таму 1992 год мы і лічым годам стварэння калектыву, – расказвае Леанід Віктаравіч.

У гэтым годзе «Тутэйшая шляхта» спаўняецца 30 гадоў. За гэты час калектыв з маленькага самадзейнага гуртка пераўтварыўся ў сталы калектыв. У 2000 годзе яму прысвоілі ганаровае званне «народны», а ў 2013 па адзінагалосным рашэнні журы ансамбль стаў лаўрэатам фестывалю народнай творчасці «Сусор’е» – атрымаў званне найлепшага народнага самадзейнага ансамбля г. Мінска.

За час свайго існавання калектыв удзельнічаў у шматлікіх канцэртах, гастралюваў у Польшчы, Германіі, Літве, Латвіі, Эстоніі, Украіне, Расіі.

Шмат адкрыццяў утоены ў лёсе песні

У рэпертуары ансамбля мноства самых розных і нават унікальных твораў: старажытныя ваенныя песні, свецкія спевы і музыка, песні мястэчковай шляхты, гімны, уласныя творы калектыву. Цікавы факт: у аснове адной з песень ляжыць старажытная дэкламацыя 1659 года на старабеларускай мове, прысвечаная вяртанню іконы «Багамаці Адзігітры» ў Полацк.

– Калі мы супрацоўнічалі з лабараторыяй фальклору, мы нават правялі даследаванне і вызначылі лёс адной нашай народнай песні «Дзеванька». Па стылістыцы мы адзначылі яе як раманс. Хутчэй за ўсё гэта адзін з першых беларускіх рамансаў. А пасля знайшлі і аўтараў песні. Стваральнікам музыкі на словы Яна Баршчэўскага быў беларускі кампазітар Антон Абрамовіч, – дзеліцца Леанід Віктаравіч.

Каб дасягнуць аўтэнтчнага гучання і стварыць арыгінальную аранжыроўку, музыкам «Тутэйшая шляхта» патрабуюцца разнастайныя музычныя інструменты: розныя духавыя, скрыпка, дуда, бас- і электрагітары, ударныя, бубны і цымбалы. Прысутнасць апошніх у сучаснай рок-музыцы хаця і не ўнікальная з’ява, але інструмент складана выкарыстоўваць у гэтым жанры.

– Вельмі цяжка сабраць дзесця чалавек-музыкаў. Асабліва калі частка з іх у нас не на пастаяннай аснове. Таму апошнія канцэрты мы робім хітра. У нас ёсць клавішнік з драмашынай, і з ёй ён як чалавек-аркестр: можа на ўстаноўцы сыграць і партыю ўдарных, і

партыю бас-гітары. Атрымліваецца нават не фолк-рок, а электра-фолк-рок. Такія прыёмы надаюць нашай музыцы разнастайнае гучанне, – распавядае адміністратар і прадзюсар ансамбля Дзяніс СЦЯПУРА.

Станаўленне ўнікальнага гучання

Ансамбль пад кіраўніцтвам Леаніда Махначы выдаў два музычныя зборнікі ў традыцыйнай фальклорнай стылістыцы ў 2001 і 2011 гадах. У сярэдзіне 2000-х дачка заснавальніка ансамбля – цымбалістка і кампазітар «Тутэйшая шляхта» Вольга МАХНАЧ – пачала ўносіць у творы ансамбля ноткі року, бо захаплялася рок-музыкай. Першым эксперыментальным творам у такой стылістыцы стала песня «Ах, вы, столікі мае», запісаная ў 2006 годзе. Гэты і некалькі іншых запісаў трапілі ў другі зборнік, стаўшы прадвеснікамі новага фолк-рокавага гучання калектыву. «Шляхецкі рок» – менавіта так назвалі крытыкі гэты музычны кірунак.

Студыйны запіс дэбютнага фолк-рока-альбома «Тутэйшая шляхта» пад назвай «Сармацкі рок» стартаваў у 2014 годзе. Да сярэдзіны 2015 года была падрыхтаваная дэма-версія альбома з шасці твораў. Яны былі вельмі цёпла прыняты слухачамі, песня «Сэрца ў распачы ня плача» нават стала найлепшай песняй жніўня таго года на «Радзіе Сталіца». Але канчатковы рэліз альбома адбыўся толькі ў 2019 годзе.

Склад калектыву час ад часу вагаецца, зараз у ім 13 чалавек. Гэта як выкладчыкі і студэнты БДУ, так і тыя, хто проста захапляецца музыкай. Пасля ўніверсітэта многія са студэнтаў з’язджаюць па размеркаванні, прыходзяць новыя. Але ёсць выканаўцы, якія працуюць у «Шляхце» больш за дзесяць гадоў і нават ад самага пачатку. Зараз кіраўніком калектыву з’яўляецца Вольга Леанідаўна. Яна «сталела» разам з калектывам з пятнаццацігадовага ўзросту, з першага дня яго існавання. Вольга мае прафесійную музычную адукацыю, і ўсе аранжыроўкі яна напісала сама. Таксама яна займаецца пастаноўкай голасу з новымі ўдзельнікамі ансамбля.

– Часам у мяне былі думкі чымсьці іншым пазаймацца, але я прыйшла да высновы, што гэта мне патрэбна. Мы ўсе сюды ўкладаем больш, чым атрымліваем, але беларуская музыка – гэта тое, што трэба папулярываць і падтрымліваць, – гаворыць Вольга Махнач.

Цікавосткі пра сцэнічны вобраз артыстаў

Першыя 5 гадоў існавання калектыву не меў уласных шляхецкіх касцюмаў і быў вымушаны выступаць у пазычаных народных строях.

– Мы хацелі нашы касцюмы паказаць гістарычна прайдзівя. Вядома, што на сцэне ёсць нейкае творчае ўвасабленне, але вопратка артыстаў зроблена на аснове вывучаных фактаў пра тое, што апранала шляхта. Мы працавалі і з Акадэміяй навук, і з лабараторыяй фальклору філалагічнага факультэта БДУ, – распавядае Леанід Віктаравіч.

Касцюмы, якія адпавядаюць адзенню шляхты XVI–XVII стагоддзяў, стварыла дызайнер Наталля Смольск. Для жаночых строяў таго часу была характэрна шматпластовасць: на ніжнюю звычайна белага колеру сукенку апраналі спадніцу, верхнюю сукенку і г.д. Валасы шчыльна хавалі пад багата аздобленымі каштоўнымі камянямі шапкі. Мужчынскі строй меў назву «кунтушовы». Кунтуш – верхняя вопратка, на якую павязвалі пояс, пад кунтушом насілі жупан (мужчынскае адзенне з доўгімі рукавамі). Чалавек без шляхецкага тытулу не меў права хадзіць у такім строі, нават калі б на яго былі грошы. За гэта маглі пакараць.

Вольга Леанідаўна дадае, што незнаёмыя з гісторыяй людзі, калі ўпершыню бачаць сцэнічны вобраз выканаўцаў, здзіўляюцца і гавораць, што адзенне нагадвае турэцкае:

Філіпчык Дзяніс Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры этналогіі, музеалогіі і гісторыі мастацтваў БДУ:

– Касцюм прывілеяванага саслоўя на беларускіх землях фарміраваўся пад моцным усходнім уплывам. Гэта было абумоўлена вялікай колькасцю фактараў. Адзін з галоўных – пастаянныя ваенныя канфлікты з туркамі і татарамі, падчас якіх шляхта знаёмілася з усходняй модай. У XVII стагоддзі цікавасць менавіта да ўсходняй пышнасці і эфектнасці ў адзенні падтрымлівала ідэалогія сарматызму. Сармацкі міф падкрэсліваў усходняе паходжанне сацыяльнай эліты, якое трэба было падмацоўваць знешнім выглядам. Таму знешне наш шляхціц нагадваў хутчэй турэцкага ваяра, чым еўрапейскага жаўнера.

Захавалася сведчанне, што «варварскі і скіфскі» касцюм паслоў з беларускіх і польскіх зямель здзіўляў версальскі двор Людовіка XIII. Вялікая колькасць шаўковых тканін і футра, сапраўды, надавала ўсходняе аблічча касцюму шляхты, які кантраставаў з тагачаснай еўрапейскай модай.

Характэрны элемент касцюма – пояс. Славутыя слукі паясы, якія нават падрабляліся іншымі мануфактурамі, таксама маюць усходняе паходжанне. Доўгі час майстэрні, на якіх яны вырабляліся, называліся «персіярні», а вырабам займаліся замежныя майстры.

– Калі зазірнуць у гісторыю, мы зразумеем прычыны падабенства: шляхта лічыла сябе нашчадкамі сарматаў, таму вопратка прадугледжвала пэўныя запазычаныя прадметаў турэцкага і татарскага паходжання. Лічу, калі нас блытаюць, то мы ўсё робім правільна.

Гэты год для калектыву знакавы не толькі з прычыны юбілею. Летам ансамбль упершыню за пяць гадоў выступаў на вялікай сцэне.

– Купальскі фестываль «Свята Сонца» стаў для нас дэбютам. Апошнія гады мы не выступалі «жывым» складам і з поўнай праграмай, у нас былі толькі маленькія выступы «пад мінус». А тут да нас звярнуліся з просьбай сыграць жывцом. Да гэтага мы працавалі больш у студыі, і да фестывалю было складана сабраць усіх музыкантаў, адрэпаціраваць. Патрэбна было каля месяца падрыхтоўкі. І мы літаральна за паўтара тыдня знайшлі людзей, нашага бас-гітарыста перасадзілі на гітару, падрыхтаваліся і выступілі. І выступілі добра. Канешне, са сцэны нам відаць некаторыя памылкі, але для слухачоў усё інакш – там, па-за сцэнай, перш за ўсё адчуваецца настрой.

Пасля таго выступу «Шляхту» запрашалі і ў Мірскі замак, і ў розныя сядзібы, і на канцэрты, прысвечаныя гісторыі Беларусі, кажа Леанід Віктаравіч.

Сённяшняя «Тутэйшая шляхта» – калектыўная праца ўсіх удзельнікаў. Творчыя, адміністрацыйныя і арганізатарскія пытанні дзеліцца між сабой. Кожны ўносіць творчы ідэі. Напрыклад, у пачатку 2020 года Дзяніс Сцяпура пераклаў на беларускую мову папулярную песню з серыяла Netflix «The Witcher», хаця да гэтага ніколі не рабіў мастацкіх перакладаў. У беларускім варыянце песня атрымала назву «Ведзьмару дайце талер». Амаль за вечар калектыв зрабіў музычную апрацоўку і зняў відэа. Нягледзячы на невысокую якасць карцінкі і гуку, ён атрымаў шырокі розгалас у інтэрнэце. Відэа і песня так усім спадабаліся, што ансамбль папрасілі зняць поўную версію, а песня стала часткай рэпертуару.

Зараз «Тутэйшая шляхта» запісвае новы альбом у жанры сімфанічнага року пад назвай «AnnaMaria». Ён будзе складацца з сямі твораў. Увесну плануецца канцэрт у гонар юбілею калектыву.

Ганна КАЗАКОВА

Нават назвы звычайна нам адзення і многіх яго элементаў маюць усходняе паходжанне: шуба ад арабскага «джубба», армяк у перакладзе з татарскага азначае адзенне, вырабленае з шэрсці вярблюда, даламан ад турэцкага «долама» і г.д.

Паступова сфарміраваўся так званы **кунтушовы шляхецкі строй**, які і прадстаўляе сцэнічны касцюм ансамбля. Такі камплект касцюма быў пэўнага кшталту і святочным адзеннем, і дзелавым касцюмам, і форменным адзеннем ваяроў.

У XIX стагоддзі ў шляхецкім асяроддзі кунтушовы строй захоўваўся як сямейная рэліквія, напамін аб продках і своеасаблівы маркер культурнай ідэнтычнасці. Сёння яго рэканструкцыі мы можам сустрэць у музейных экспазіцыях, на разнастайных фестывалях, на сцэне і ў кінематографе.

